

34

Octavian Iliescu

Colecția muzeistică

Extras

edit selectiv...

10

iulie - decembrie

1964

BUCUREȘTI

1964

34

VI. C o l e c ț i a m u s e i s t i c ă

Tezaurul de obiecte premonetare și podoabe
de aur din epoca bronzului, descoperit în Banat

Prin intermediul Băncii de Stat a R.P.R., Cabinetul numismatic a achiziționat în 1963 un tezaur de obiecte de schimb premonetare (lingouri) și podoabe de aur, găsit probabil (după informațiile obținute în urma unor cercetări efectuate la Timișoara în 1961 și 1963) în comuna Sacoșu Mare, r.Lugoș (înregistrat la nr. VI/3).

Tezaurul se compune din trei categorii de obiecte:

- I. Obiecte premonetare - lingouri -, în trei forme deosebite.
 - II. Obiecte de podoabă : trei brățări și un inel.
 - III. Fragmente de lingouri și sirmă.
- Urmează descrierea pieselor componente.

I. Obiecte premonetare (lingouri)

A. Lingouri spirale simple

572. Lingou în formă de spirală simplă, în secțiune romboidă - lă, micșorându-se spre capete. Muchiile ascuțite. Fără ornamente.

AV. 34 x 37 mm 45,10 g.

573. Similar.

AV. 38 x 40 mm 67,10 g.

574. Similar.

AV. 40 x 42 mm 74,07 g.

575. Similar.

AV. 37 x 40 mm 75,20 g.

576. Similar

AV. 40 x 41 mm 75,85 g.

577. Similar. Ornamentat pe fețele exterioare cu linii incizate, formând unghiuri.

AV. 37 x 40 mm 77,30 g.

B. Lingouri - brățări deschise la capete

578. Lingou în formă de brățară cu capetele deschise, dar apropiate, în secțiune romboidală, micșorându-se spre capete. Muchiile ascuțite. Fără ornamente.
AV. 55 x 58 mm 38,85 g.
579. Similar.
AV. 58 x 59 mm 42,35 g.
580. Similar.
AV. 54 x 58 mm 46,10 g.
581. Similar.
AV. 55 x 60 mm 62,87 g.
582. Similar.
AV. 58 x 64 mm 72,90 g.
583. Similar.
AV. 59 x 60 mm 75,12 g.
584. Similar.
AV. 60 x 63 mm 75,21 g.

C. Lingouri - spirale duble

585. Lingou în formă de spirală dublă, cu cele două bucle inegale ca mărime și în sens invers. Bucle mare în secțiune romboidală, cu muchiile ascuțite, rotunjindu-se spre centru; cea mică are secțiunea circulară. Fără ornamente.
AV. Diametrul buclei mari: 40 mm; al buclei mici: 22 mm; lungimea 60 mm; 74,20 g.
586. Lingou în formă de spirală dublă, cu cele două bucle inegale ca mărime, dar în același sens. Bucle mare în secțiune romboidală, cu muchiile ascuțite, rotunjindu-se spre centru; cea mică are secțiunea circulară. Ornamente din linii incizate: la început oblice, în grupuri <<<<>>>> , succedându-se, apoi paralele ||||| (pe fețele anterioare ale buclei mari; buclea mică are numai linii incizate); spiralele care alcătuiesc centrul ambelor bucle neornamentate.
AV. Diametrele buclei mari (elipsoidală) 37 x 43 mm; ale buclei mici: 29 x 33 mm; lungimea 70 mm; 76,23 g.

II, Obiecte de podoaabă

A. Brățări

587. Brățară cu capetele deschise, terminate în spirale în sens invers; o spirală de la unul din capete lipsă. Corpul brățării în secțiune romboidală, cu patru muchii ascuțite; fețele exterioare decorate cu caneluri. Spiralele în secțiune circulară, fără ornamente.

AV. Dimensiunile brățării: 54 x 65 mm; diametrul spiralelor: 21-24 mm; 66,05 g.

588. Brățară similară, cu capetele terminate în spirale în sens invers. Ornamentare cu caneluri, mai simplă; în rest, ca mai sus.

AV. Dimensiunile brățării: 56 x 59 mm; diametrul spiralelor: 23 mm; 75,50 g.

589. Brățară similară. Corpul ornamentat cu linii și puncte incizate, constituind romburi de tipul (brful romburilor fiind pe muche). Spiralele decorate cu linii incizate, oblice.

AV. Dimensiunile brățării: 67 x 70 mm; diametrul spiralelor: 20-23 mm; 76,95 g.

B. Inel

590. Inel masiv, cu fața exterioară decorată cu trei rânduri de bobite în relief. Tăiat cu dalta într-un loc; lipsește o parte din aur. Probabil format dintr-o bară de aur, cu capetele aduse și împreunate.

AV. 31 x 33 mm; 41,65 g.

III. Fragmente de lingouri și sîrmă de aur

591. Bară în secțiune pătrată, cu unul din capete ascuțit și puțin adus, celălalt tăiat cu dalta.

AV. Lungimea 56 mm; înălțimea maximă 4 mm; 12,88 g.

592. Bară similară, cu unul din capete tăiat cu dalta, celălalt lățit și încovoiat.

AV. Lungimea 52 mm; înălțimea maximă 4 mm; 12,76 g.

593. Fragment de sîrmă cu patru spire, în secțiune circulară.

AV. Lungimea maximă 63 mm; 13,84 g.

594. Fragment similar, cu trei spire.

AV. Lungimea 53 mm; 13,35 g.

595. Fragment de sîrmă.

AV. Lungimea 65 mm; 3,65 g.

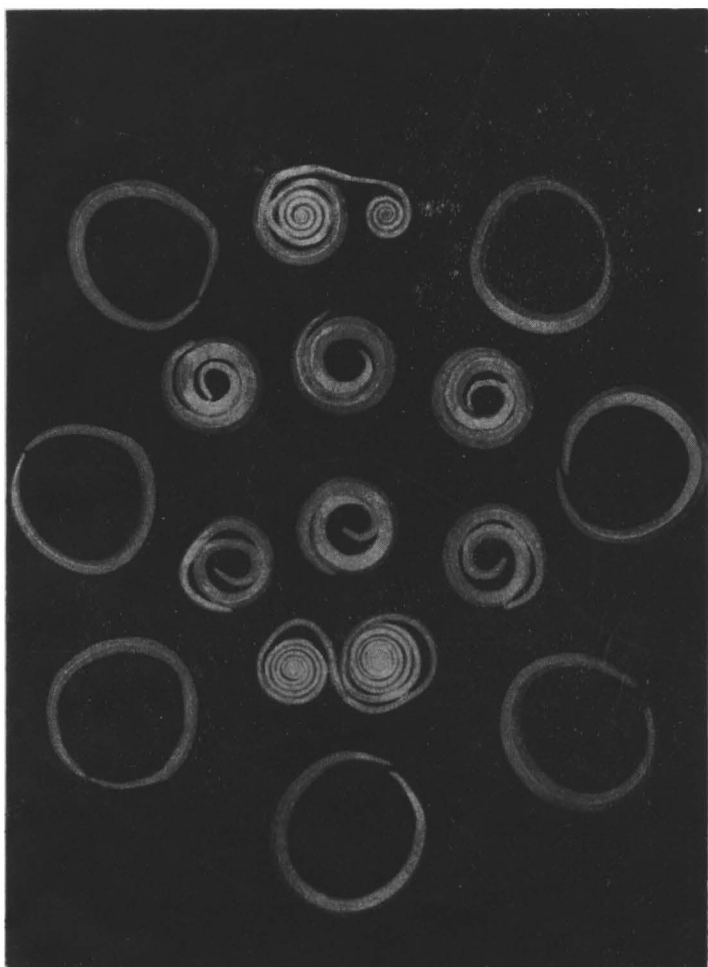
596. Fragment de sîrmă.

AV. Lungimea 43 mm; 3,12 g.

Intregul tezaur - cu excepția fragmentului nr.595 - este reprodus în planșele III-IV, anexate acestui Caiet selectiv (cu reducerea la aproximativ 1/2 din mărimea naturală).

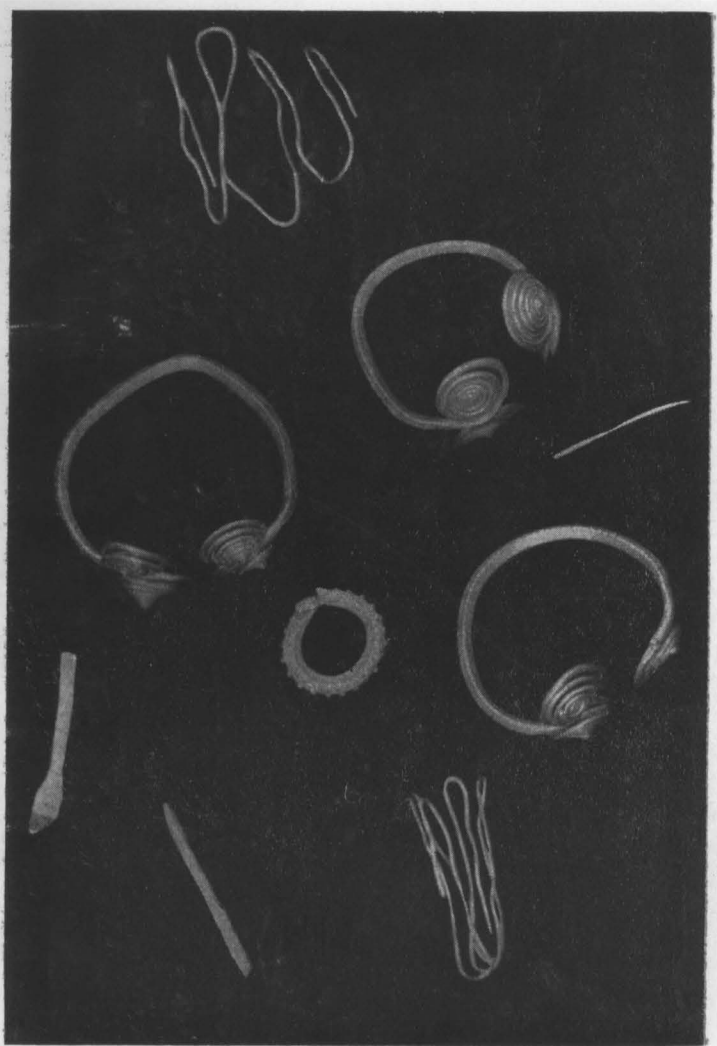
Pînă la redactarea unui studiu definitiv asupra acestui tezaur - studiu care va trebui să țină seama de datele cercetărilor arheologice privitoare la utilizarea și circulația aurului în epoca bronzului - am considerat piesele descrise mai sus la nr. 572-586, 591-592 ca reprezentînd obiecte de schimb premonetare, lingouri. Argumentele în favoarea acestei ipoteze sînt oferite atît de aspectul general al acestor obiecte, impropii pentru a fi folosite ca podoabe, cît și de faptul că în regiunea Banat, s-a mai descoperit, în urmă cu un veac, un tezaur de lingouri de aur, în formă de bare, în secțiune pătrată, micșorîndu-se spre capete. Este tezaurul găsit înainte de 1860, la Birchiș, r.Lipova, cuprinzînd cincisprezece lingouri de acest gen, avînd lungimea de 97-154 mm și greutatea totală de 245,56 g (Friedrich Kenner, Beiträge zu einer Chronik der archäologischen Funde in der Österreichischen Monarchie (1856-1858), în Archiv für Kunde Österreichischer Geschichte-Quellen, 24, 1860, p.377; cf. și Roaka Márton, Erdély régészeti repertoriuma. I. Óskor, Cluj, 1942, p. 157, sub voce 83. Marosberkes, cu bibliografia anterioară). De altfel, aurul, ca și arama și bronzul, avea în epoca bronzului, sub forma de obiecte premonetare, funcția de echivalent de schimb (I.Nestor, în Istoria României, I, Buc., 1960, p. 119).

În ce privește datarea tezaurului de la Sacoșu Mare, ea rămîne a fi stabilită în urma cercetărilor ce se vor face în viitor, ținînd seama de faptul că datarea tuturor tezaurelor de aur din epoca bronzului este în prezent supusă discuției (în acest sens Dorin Popescu, Asupra unor tezaure de aur din epoca bronzului, în Studii și cercetări de istorie veche, XIII,

Plasa III

Tezaurul de obiecte premonetare și podoabe de aur, datînd
din epoca bronzului, găsit probabil la Sacoșu Mare, r. Lugoj
(prima parte).

Plaușa IV
Acclauși tezaur (partea a II-a).

1962, p. 399 - 411).

Alte obiecte premonetare

597. Vîrf de săgeată de bronz, fără orificiu pentru fixarea penei.

AB. Dimensiuni: lungime: 45 mm; lățime maximă 12 mm; 5,45 g (VI/1). Proveniență, probabil, din Dobrogea. Publicat de Octavian Iliescu, în volumul: Costin C. Kirițescu, Sistemul bănesc și precursorii lui. I, Buc., 1964, planșa I, nr.6.

Cercetările arheologice mai recente par a indica pentru folosirea acestor vîrfuri de săgeți, ca obiecte-monedă, a doua jumătate a sec. VI î.e.n. (Constantin Preda, Monedele histriene cu roata și legenda IIT, în Studii și cercetări de numismatică, III, 1960, p. 32 și nota 2). Cu privire la rolul acestor vîrfuri de săgeți, cf. și: G. Severeanu, Sur les monnaies primitives des Scythes, în BSNR, XXI, 1926, p.1-6; V. Canarache, Ate-lierele monetare din antichitate și rolul lor în dezvoltarea vieții economice din spațiul carpato-dunărean, în Studii și referate privind istoria României, I, 1954, p.183; mai recent, Costin C. Kirițescu și Constantin Iacobovici, în: Costin C. Kirițescu, op.cit., p. 15.

Notă. În Calet selectiv ..., nr.4, 1962, p. 379, sub.nr. 586, a fost descris un lingou roman de aur cu trei stampile de garanție. Textul stampilei C. fiind redat din eroare cu omisiunea siglei Θ , îl transcriem din nou aici, făcînd cuvenita rectificare:

FLAVIVS
CALLIOPIVS
PROKETSIG.

Θ

Octavian Iliescu